

جوردانو برونو (Giordano Bruno)

در این نوبت از معرفی مشاهیر تاریخ کلیسا به زندگی جوردانو برونو (Giordano Bruno)، خواهیم پرداخت.

او متولد ۱۵۴۸ میلادی در نولا (Nola)، ناپل (Naples)، ایتالیا - و متوفی به تاریخ ۱۶۰۰ میلادی می‌باشد.

او کشیش و فیلسوف و ستاره‌شناس، ریاضیدان ایتالیایی متولد نولا در نزدیک ناپل که به خاطر عقایدش که در تضاد با تعالیم کلیسای کاتولیک روم بود گرفتار محاکمه شد. آلبرتو مارتینز در کتاب خود با عنوان "زنده در آتش" با پیوند دادن محاکمه برونو به رویدادهای بعدی از جمله تفتیش عقایدی که از گاليله در سالهای ۱۶۱۶ و ۱۶۳۳ میلادی صورت گرفت نشان می‌دهد که چگونه همان تفتیش‌گرانی که برونو را قضاوت کردند، گاليله را نیز به چالش کشیدند.

اگر چه در سال ۱۵۱۷ میلادی مارتین لوتر اصلاحات ۹۵ ماده‌ای خود را بر در کلیسای ویتنبرگ کوبیده بود و مرجعیت پاپ زیر سؤال رفته بود اما ورود اصلاحات به ایتالیا با شکست مواجه شد و مقامات همیشه آماده بودند تا بدعت‌گذاران را بیابند و آنها را حذف کنند. مجرای به محاکمه کشیدن برونو را بایست در پس زمینه‌ای از نگرانی کلیسای کاتولیک دید که ادعاهای مذهبی غیر کاتولیک و یا نظریه‌های علمی جدید را که آموزه‌های کاتولیک را به چالش می‌کشید به عنوان زنگ خطری برای نابودی خود می‌دیدند.

به طور خاص یکی از روحانیونی که انتقادی‌ترین گزارشهای تفتیش عقاید برای محکوم کردن گاليله را در ۱۶۳۳ میلادی نوشت بلافاصله پس از آن دست نوشته‌ای منتشر نشده نگاشت که در آن گاليله و تمام پیروان کوپرنیک (Kopernikus) را به دلیل اعتقاداتشان در مورد کیهان، وجود جهانهای بسیار و حرکت کردن زمین محکوم کرد. چون حسب مدل بطلمیوسی زمین مرکز عالم است و همه چیز در حال گردش به دور زمین است، کلیسا نیز پس از مدتی همین مطلب را برداشت و به آموزه‌های خود وارد کرد در نتیجه تاب هیچ نظریه علمی خلاف آموزه خود را نداشت.

البته گالیله، کپلر و کوپرنیک می‌گفتند که خورشید مرکز عالم است اما برونو که در زمان خودش از نظر دانشی بسیار جلوتر بود استدلال می‌کرد که جهان هستی بی‌نهایت است و هیچ مرکزی ندارد و همه ستارگان خورشیدهایی کوچک‌تر هستند و خورشید نیز یک ستاره است. او نظریه زمین مرکزی را رد کرده بود از این جهت تفتیش عقاید و محکومیتی که متوجه جوردانو برونو شد بیشتر از جهت کیهان‌شناسی بود تا الهیات و از این روی می‌توان او را از شهدای علم دانست.

جوردانو برونو که خود را همشهری و خادم جهانیان و "فرزند خورشید و زمین" می‌خواند، پسر یک مرد نظامی بود. او در ۱۵۶۵ وارد صومعه دومینیکن (Dominican) شد. به خاطر امتناعش از پرستش مریم با رهبر آن جا درگیر شد و تصاویر قدّيسان را از حجره صومعه حذف کرد. با وجود نگرشهای نامتعارفش در زمان خودش ولی در ۲۴ سالگی به عنوان کشیش منصوب شد با این حال ذوق او برای آزاد اندیشی و مطالعه کتب ممنوعه برای او مشکلاتی ایجاد کرد.

با گزارش دفاع او از بدعت آریان و نسخه‌ای از نوشته‌های ممنوع اراسموس (Erasmus) که خودش آن را حاشیه نویسی کرده و در مستراح صومعه مخفی کرده بود، وضعیّت او بسیار حاد گشت. پس با آگاهی از این امر که قرار است علیه او در ناپل کیفرخواستی صادر شود، به ژنو فرار کرد و مدّتی جامعه مذهبی خود را کنار گذاشت. شواهدی وجود دارد که او در این مدّت به یک کلیسای کالوینیست پیوست. به او یک شمشیر و کلاه و شل هدیه دادند و با این نوع لباس او دیگر به عنوان یک کشیش شناخته نمی‌شد. اما در آن جا نیز نتوانست زیاد سکوت پیشه کند و به کار استاد برجسته کالوینیست آنتوان دولافایه (Antoine de La Faye) ایراد گرفت و بلافاصله دستگیر شد و همین باعث شد که او بداند که کلیسای اصلاحی جدید نیز در عدم تحمل دست کمی از کلیسای کاتولیک ندارد.

او از حق اعمال آیین مقدّس (که اجازه توبه می‌داد) محروم شد اما اندکی بعد دوباره به او این حق اعطا شد و او بعد از طلب بخشش ژنو را ترک کرد و به پاریس رفت

و در آن جا دکترای الهیات گرفت. همچنین او سعی کرد که دوباره به مذهب کاتولیک برگردد اما نتوانست از کشیش یسوعی که به او نزدیک شده بود آموزش دریافت کند.

در آن جا هانری سوم او را به عنوان سفیر کبیر فرانسه به انگلستان گسیل داشت. او به دربار الیزابت رفت و آمد می کرد و با شخصیت‌هایی مهمی ارتباط داشت. در همان جا بود که او رسالات خود از جمله "رساله کیهانی"، "درباره اصل علیت و وحدت"، "درباره جهانها و عالم بی‌نهایت" را مکتوب کرد.

سپس مدتی به آلمان رفت و در ویتنبرگ اجازه تدریس یافت. در سال ۱۵۹۱ میلادی شخصی به نام "جووانی موچینگو (Giovanni Mocenigo)" به وی نامه نوشت و از او دعوت کرد به ایتالیا سفر کند و معلم او شود. در آن زمان او دیگر توسط لوتری‌ها و کالوینیست‌ها هم مطرود شده بود. به علاوه او شنیده بود که کرسی ریاضیات در دانشگاه پادوا (Padua) خالی است و چون به دنبال بستری آکادمیک بود تا نظرات خود را بیان کند پس با همین شوق دوباره به ونیز بازگشت.

او ابتدا به پادوا رفت جایی که برای کرسی ریاضیات درخواست داد که با ناموفقیت یک سال بعد به گاليله داده شد. پس او در مارس ۱۵۹۲ میلادی به مدت دو ماه معلم خانه موچینگو شد و از آن جایی که نتوانست درباره عقایدش دهان ببند عاقبت همین شخص او را متهم به کفرگویی کرد و گفت که به گمان او شیطان، برونو را تسخیر کرده است پس او در ونیز دستگیر و گرفتار سازمان تفتیش عقاید مذهبی شد. مسؤول تفتیش او یک الهیدان به نام روبرتو بلارمینو (Roberto Bellarmino) بود.

جوردانو برونو نظر به وحدت وجودی داشت یعنی در اندیشه او وحدت روح و طبیعت بود. او خدا را خارج از جهان نمی‌دانست یعنی مفهوم خدا از مفهوم جهان جدا نیست. او واحد است و تمام تضادها در او محو و نابود می‌شود. خدا جوهر طبیعت است. وی روح را عنصر فناپذیری می‌دانست، منتهی روح و ماده را یکی می‌دانست. او چنین تصوّر می‌کرد که کیهان زنده و دارای روح است و خدا خود را در آن متجلی می‌سازد. اگر چه برونو قاطعانه بر سر نظرات خود ماند و حتی حاضر شد سوزانده شود اما آموزه او درباره

کثرت جهانها به هیچ وجه منحصر به فرد نبود بلکه پیش‌تر از او کسانی همچون کوپرنیک نیز چنین نظراتی دادند.

او را محکوم به داشتن عقایدی همچون مغایرت با مذهب کاتولیک و همچنین در تضاد با تثلیث و الوهیت مسیح، و باکره بودن مریم و ادعای کثرت جهانها کردند. عاقبت بعد از هفت سال محاکمه طولانی مدت او به حکم دادگاه تفتیش عقاید و با موافقت پاپ کلمنت هشتم به عنوان بدعت‌گذار، توبه‌ناپذیر، لجباز شناخته شده و محکوم به سوزاندن شد.

در ۱۷ فوریه ۱۶۰۰ میلادی او به مقامات اجرای حکم تحویل داده شد تا برای اجرای حکم او را به کامپو دی فیوری روم ببرند. در آن جا برهنه‌اش کردند و چون در جواب کسانی که او را تمسخر می‌کردند سکوت نمی‌کرد زبانش را با انبرک گیره زدند و میخ طویله‌ای را از یک سوی فک و گونه‌اش به سوی دیگر فکش داخل کردند سپس او را زنده سوزاندند و خاکسترش را در رودخانه تیبر ریختند.

کاردینال پل پوپارد (Paul Poupard) نماینده شورای فرهنگ واتیکان با بیان این که عقاید برونو با اندیشه مسیحی ناسازگار بود حامیان برونو را تحریک کرد. او گفت "فکر نمی‌کنم که بتوانید در مورد اعاده حیثیت برونو صحبت کنید زیرا هیچ دلیلی ندارد." او فقط به خاطر اعدام عذرخواهی کرد نه به خاطر رد ایده‌های او.

نیویورک تایمز نیز چنین عنوانی را در مقاله خود آورد "تکریم بدعت‌گذاری که واتیکان از سوزاندنش پشیمان نیست." همچنین کاردینال آنجلو سودانو (Angelo Sodano) نماینده امور روابط خارجه واتیکان گفت که کلیسا از این که در مورد برونو به خشونت متوسل شده متأسف است اما او عملکرد تفتیش‌گران را محکوم نکرد و اشاره کرد که اندیشه برونو با تفکر مسیحی ناسازگار بود و او بدعت‌گذار شمرده می‌شد.

البته در این زمینه کلیسای کاتولیک همچنان بر مبراً بودن خود اصرار داشت و نشنال کاتولیک ریجیستر در مقاله خود مسؤولیت تمامی این کار را به گردن موچینگو

جیووانی انداخت: "روشن است که نه کلیسای کاتولیک و نه دومینیکن‌ها هرگز او را به بدعت محکوم نکردند در عوض این مرد سکولاریست خرافاتی ونیزی جیووانی موچینگو بود که امیدوار بود اسرار جادویی برونو را بیاموزد و به اداره تفتیش عقاید دروغ گفت و او را به امور شنیع متهم کرد."

مایکل وایت بر اساس داستان زندگی جوردانو برونو کتابی به نام پاپ و مرد مرتد نوشته است که به فارسی نیز برگردانده شده است.

تحقیق، ترجمه و تألیف: زوفا رایان

شما می‌توانید جهت آشنایی بیشتر با مشاهیر تاریخ کلیسا، از وب سایت رسمی کلیسای خداوند عیسی مسیح به نشانی www.persian-ljc.com دیدن فرمایید.

منابع:

Aquilecchia, G. (2024, November 4). Giordano Bruno. *Encyclopedia Britannica*. Retrieved November 19, 2024, from

<https://www.britannica.com/biography/Giordano-Bruno>

O'Connor, J. J., & Robertson, E. F. (2002, April). Giordano Bruno. *MacTutor History of Mathematics Archive*. Retrieved November 19, 2024, from

https://mathshistory.st-andrews.ac.uk/Biographies/Bruno_Giordano

RNS Blog Editor. (2000, January 1). NEWS FEATURE: Four centuries later, Vatican still condemns Giordano Bruno's heresy. *Religion News Service*. Retrieved November 19, 2024, from

<https://religionnews.com/2000/01/01/news-feature-four-centuries-later-vatican-still-condemns-giordano-brunos-he/>

Lockwood, R. P. (2009, November 1). Giordano Bruno: How fact becomes anti-Catholic fiction. *Catholic Answers*. Retrieved November 19, 2024, from

<https://www.catholic.com/magazine/print-edition/how-fact-becomes-anti-catholic-fiction>

Stanley, A. (2000, February 18). Honoring a heretic whom Vatican 'regrets' burning. *The New York Times*. Retrieved November 19, 2024, from

<https://www.nytimes.com/2000/02/18/world/honoring-a-heretic-whom-vatican-regrets-burning.html>

Stagnaro, A. (2020, August 29). The truth about Giordano Bruno. *National Catholic Register*. Retrieved November 19, 2024, from

<https://www.ncregister.com/blog/the-truth-about-giordano-bruno>